II

(Säädökset, joita ei tarvitse julkaista)

KOMISSIO

KOMISSION PÄÄTÖS,

tehty 22 päivänä huhtikuuta 1998,

Thüringenissä sijaitsevalle Triptis Porzellan GmbH-yritykselle myönnettävästä valtion tuesta

(tiedoksiannettu numerolla K(1998) 1324)

(Ainoastaan saksankielinen teksti on todistusvoimainen)

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

(1999/157/EY)

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO, joka

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 93 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan,

ottaa huomioon Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 62 artiklan 1 kohdan a alakohdan,

on pyytänyt niitä, joiden etua asia koskee, esittämään huomautuksensa edellä mainittujen artiklojen mukaisesti sekä ottanut huomioon nämä huomautukset,

sekä katsoo seuraavaa:

I

Komissio ilmoitti Saksalle 30 päivänä toukokuuta 1997 päivätyllä kirjeellä päätöksestään aloittaa Thüringenissä sijaitsevaa Triptis Porzellan GmbH -yritystä, jäljempänä "Triptis", koskeva EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan mukainen menettely, ja pyysi siltä asiaa koskevia huomautuksia.

Muille jäsenvaltioille ja niille, joiden etua asia koskee, ilmoitettiin menettelyn aloittamisesta *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* [1] julkaistulla tiedonannolla, jossa niitä pyydettiin esittämään huomautuksensa.

Saksa toimitti huomautuksensa 11 päivänä heinäkuuta 1997 päivätyllä kirjeellä, joka saapui komissioon samana päivänä. Komissio pyysi lisätietoja 28 päivänä heinäkuuta ja 5 päivänä elokuuta 1997 päivätyillä kirjeillä. Saksa vastasi pyyntöihin 29 päivänä elokuuta 1997 (kirjattu saapuneeksi 12 päivänä syyskuuta) ja 8 päivänä syyskuuta 1997 (kirjattu saapuneeksi 9 päivänä syyskuuta) päivätyillä kirjeillä. Asiasta keskusteltiin Saksan edustajien kanssa Berliinissä 18 ja 19 päivänä syyskuuta 1997.

Komissio sai 15 päivänä syyskuuta 1997 huomautuksen espanjalaiselta kilpailijalta. Tämän huomautuksen käännös lähetettiin Saksalle 27 päivänä lokakuuta 1997 päivätyllä kirjeellä. Saksa vastasi huomautukseen 1 päivänä joulukuuta 1997 päivätyllä kirjeellä, joka kirjattiin vastaanotetuksi 2 päivänä joulukuuta 1997.

II

Thüringenissä sijaitseva Triptis Porzellan GmbH perustettiin vuonna 1891 nimellä Unger & Gretschel. Yrityksen sijaintipaikka oli Thüringenissä, joka on yksi uusista osavaltioista.

Entisen DDR:n aikana VEB Porzellanwerk Triptis oli osa Feinkeramik Kahla -kombinaattia. Sillä ei ollut omaa tavaramerkkiä eikä omaa jakelujärjestelmää.

Treuhandanstalt (jäljempänä "THA" otti 1 päivänä heinäkuuta 1990 haltuunsa VEB Porzellanwerk Triptis -yrityksen, jossa oli noin 900 työntekijää.

[1] EYVL C 250, 15.8.1997, s. 3

Triptisin yksityistämisen yhteydessä syyskuussa 1993 aloitettiin yrityksen rakenneuudistus. Aloittaessaan menettelyä komissio ilmoitti epäilevänsä yksityistämisessä käytettyjä menettelytapoja.

Yksityistämisen aikana yritys sai mittavia tukia (yhteensä 34,7 miljoonan Saksan markan lainan anteeksianto), jotka kaikki olivat osa komission hyväksymää Treuhand-ohjelmaan ([1]). Yksityistämisen yhteydessä ei tarvittu ainoastaan yrityksen uudelleenjärjestelyä, vaan sille oli Itä-Euroopan markkinoiden hajoamisen jälkeen luotava myynti-/jakelujärjestelmä uusia markkinoita varten. Tämän vuoksi yksityistämisen jälkeinen yritystoiminnan käynnistäminen oli vaikeaa ja yritys velkaantui huomattavasti.

Vuoden 1995 alussa liikkeenjohto totesi, ettei se voisi jatkaa yrityksen rakenneuudistusta omin varoin. Tämän vuoksi yritys kääntyi Bundesanstalt für vereinigungsbedingte Sonderaufgabenin, jäljempänä "BvS", puoleen, ja pyysi tältä taloudellista tukea. BvS myönsi osana yhtenäistä toimintaa 8 miljoonan Saksan markan lainan (johon lisätään korot). Myöhemmin tämän lainan takaisinperimisestä päätettiin luopua. Komissiolle ilmoitettiin lainasta vasta tässä yhteydessä. Kaikki asianosaiset (sijoittajat, työntekijät ja BvS) pyrkivät yrityksen saneeraukseen. Niinpä Hessische Landesbank, jäljempänä "HeLaBa", luopui suurempaan velkapakettiin kuuluneen 10 miljoonan Saksan markan takaisinperimisestä.

Komissio päätti 30 päivänä huhtikuuta 1997 aloittaa Triptisille myönnettyjä valtion tukia koskevan EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan mukaisen menettelyn. Komissio tuli siihen tulokseen, että BvS:n myöntämä 8 miljoonan Saksan markan korollinen laina oli tukea, josta EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan nojalla olisi ollut ilmoitettava komissiolle tuen myöntämisen yhteydessä. Voidaan kuitenkin kysyä, oliko HeLaBa:n luopuminen 10 miljoonan Saksan markan takaisinperimisestä EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua tukea.

Menettely aloitettiin erityisesti seuraavista syistä:

1) Koska HeLaBa on valtion omistama pankki, komissio epäili, oliko se todellakin toiminut yksityisen pankin tavoin luopuessaan lainan takaisinperimisestä. Tämän vuoksi myönnettyjen tukien tarkka määrä ei vielä ollut selvillä. Tämä ongelma oli selvitettävä menettelyn kuluessa.

2) Triptis harjoittaa tuotantoa markkinoilla, joilla on runsaasti liikakapasiteettia. Rakenneuudistuksen yhteydessä yritys supisti kapasiteettiaan 50 prosentilla, mutta uusia tukia ei kuitenkaan suunnattu kapasiteetin lisäpurkamiseen. Ottaen huomioon posliinialan huomattavan liikakapasiteetin on mahdollista, että Triptisille myönnetyt tuet vääristävät kilpailua ja aiheuttavat vahinkoa niille kilpailijoille, jotka eivät saa tukea. Muissa tapauksissa samalla alalla toimivat kilpailijat ovat esittäneet vastalauseita mahdollisista tuista.

   Tämän vuoksi on syntynyt vakavia epäilyjä siitä, voidaanko kyseisen tuen kohdalla soveltaa EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan a ja c alakohdan poikkeusmääräyksiä ja erityisesti onko tuki vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseen ja rakenneuudistukseen myönnettävää valtion tukea koskevien yhteisön suuntaviivojen ([2]) mukainen.

   Missään kohdassa komissio ei ilmaissut epäilevänsä yrityksen elinkelpoisuutta.

III

Saksa ilmoitti komissiolle vasta 11 päivänä heinäkuuta 1997 päivätyllä kirjeellä, että yksinkertaistettu konkurssimenettely (*Gesamtvollstreckung*) oli käynnistetty 30 päivänä huhtikuuta 1997. Saksan hallitus kertoo saaneensa tiedon konkurssista vasta heinäkuussa. Tämän vuoksi Saksa aikoi peruuttaa tukia koskeneen ilmoituksensa.

Komissio ilmoitti Saksalle kirjeitse 28 päivänä heinäkuuta 1997 siitä, ettei ilmoituksen peruuttaminen ollut mahdollista, koska tuet oli myönnetty ennen heinäkuussa ja syyskuussa 1996 tehtyjä ilmoituksia, ja koska näitä tukitoimenpiteitä koskeva EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu menettely oli jo aloitettu. Saksalle ilmoitettiin lisäksi, että komission arvioinnin perustana käytetään tukien myöntämispäivämäärää, minkä vuoksi se seikka, että tuista ilmoitettiin vasta konkurssimenettelyn kuluessa, ei muuta tilannetta.

Syyskuun 8 päivänä 1997 toimitetuista tiedoista käy ilmi, että Thüringenin osavaltio oli taannut 90 prosenttia 10 miljoonan Saksan markan lainasta, jonka takaisinperimisestä HeLaBa luopui yhtenäisen toiminnan yhteydessä. Tästä takauksesta ei ilmoitettu, minkä vuoksi sitä pidettiin laittomana. Kun HeLaBa oli luopunut lainan takaisinperimisestä, se vetosi Thüringenin takaukseen, ja sille maksettiin näin ollen 90 prosenttia alkuperäisestä lainasummasta (9 miljoonaa Saksan markkaa). Koska laina annettiin anteeksi ja takaus maksettiin jo vuonna 1996, eivät HeLaBa ja Thüringen vaatineet lainaa tai takausta konkurssimenettelyn aikana.

([1]) E15/92 (ei julkaistu); Perimättä jätetyistä lainoista, joiden kokonaismäärä on 34,71 miljoonaa Saksan markkaa, 19,26 miljoonaa oli tarkoitettu maksuvalmiuden ylläpitämiseksi, 7,25 miljoonaa investointeihin ja 8,2 miljoonaa Saksan markkaa tappioiden kattamiseen. Koska yritys ei ylittänyt Treuhand järjestelyä koskevia rajoja (1500 työntekijää ja 150 miljoonan Saksan markan velat THA:IIe), siltä ei vaadittu erillisiä ilmoituksia.

([2]) EYVL C 368, 23.12.1994, s. 12

Lisäksi Thüringen oli myöntänyt vuosina 1993 ja 1994 HeLaBa:lle takaukset (joilla oli määrä taata 90 prosenttia todellisesta lainamäärästä) yhteensä 26,75 miljoonan Saksan markan lainoille. Näistä takauksista ei ollut ilmoitettu komissiolle. Thüringenin valtiovarainministeriö myönsi nämä takaukset yksityistämisen yhteydessä 14,75 miljoonan ja 5 miljoonan Saksan markan investointiluotoille ja 7 miljoonan Saksan markan käyttöpääomalle. Tässä määrässä on jo otettu huomioon 10 miljoonan Saksan markan lainan 90-prosenttinen takaus, jonka takaisinperimisestä luovuttiin vuonna 1996. Koska Thüringen oli jo maksanut nämä takaukset (yhteensä 9 miljoonaa Saksan markkaa) HeLaBa:lle, on myös tämä määrä otettava huomioon tuen arvioinnissa.

HeLaBa vaati konkurssimenettelyn yhteydessä jäljelle jäänyttä 16,75 miljoonan Saksan markan lainaa, mutta vain pieni osa tästä määrästä voitiin maksaa takaisin menettelyn yhteydessä. Näin ollen voidaan pitää lähes varmana, että nämä takaukset vaaditaan vielä maksettavaksi. Tämän vuoksi laittomasti myönnetty 24,075 miljoonan Saksan markan takaus otetaan arvioinnissa huomioon kokonaisuudessaan.

Vastauksena menettelyn aloittamiseen Saksa ilmoitti 1 päivänä joulukuuta 1997 päivätyllä kirjeellä, että BvS oli ilmoittanut 8,75 miljoonan Saksan markan sakosta, joka johtui siitä, ettei työpaikkoja koskevia takuita ollut noudatettu, sekä 2,685 miljoonan Saksan markan sakosta, joka puolestaan johtui siitä, että se ei ollut todistanut rahastojen asianmukaista käyttöä sekä 8 miljoonan Saksan markan korollisesta lainasta, jonka takaisinmaksu annettiin anteeksi osana yhtenäistä toimintaa.

IV

Triptisin konkurssin jälkeen konkurssihallinto yritti löytää ostajan, jolle yrityksen käyttöomaisuus voitaisiin myydä toisessa yksityistämismenettelyssä, jotta yrityksen liiketoimintaa voitaisiin pitää käynnissä (pelastussuunnitelma). Yritystä tarjottiin saksalaisille, eurooppalaisille ja Euroopan ulkopuolisille posliininvalmistajille. THA sai 13 ostotarjousta. Sopimus tehtiin parhaan suunnitelman ja parhaan tarjouksen esittäneen sijoittajan kanssa.

Lopulta jäljelle jäi kaksi mahdollista ostajaa, saksalainen Kirchenlamitzissa sijaitseva Winterling Porzellan AG ja ranskalainen Limogesissa sijaitseva yritys Medard de Noblat. Triptis GmbH:n käyttöomaisuus myytiin 18 päivänä kesäkuuta 1997 Winterlingille 2,5 miljoonalla Saksan markalla. Tämän lisäksi Winterlingin tarjoukseen sisältyi 8 miljoonan Saksan markan investointitakuu ja lupaus 160 työpaikan säilyttämisestä. Winterlingin tarjous arvioitiin siis parhaaksi, sillä Medard de Noblat oli valmis maksamaan vain yhden Saksan markan, antamaan 4 miljoonan Saksan markan investointilupauksen eikä se ollut valmis antamaan takuita työpaikkojen säilymisestä.

Toimitettujen tietojen mukaan vuonna 1996 yrityksen kapasiteetti oli 3 000 tonnia ja käyttöaste viitenä työpäivänä 2 300 tonnia. "Uusi" Triptis ei suunnittele kapasiteetin supistuksia, vaan sen on määrä tuottaa edelleenkin 3 000 tonnia ja saavuttaa seitsemän työpäivän käyttöasteeksi 2 880 tonnia.

Uudelle yritykselle ei myönnetä minkäänlaisia rakenneuudistustukia, mutta Thüringenin osavaltio suunnittelee varojen myöntämistä uusia investointeja varten komission hyväksymästä osavaltion ja liittovaltion yhteisen tehtävän 26. puiteohjelmasta ([1]):

V

Komissio toimitti Saksalle 16 päivänä joulukuuta 1997 päivätyllä kirjeellä kolmansilta osapuolilta saadut huomautukset. Komissio oli saanut menettelyn aloittamista koskevan päätöksen julkaisemisen yhteydessä huomautuksen eräältä espanjalaiselta kilpailijalta.

Espanjalainen kilpailija ilmaisi huolestumisensa niistä vaikutuksista, joita Triptisin rakenneuudistuksella, johon liittyi valtion taloudellista tukea, olisi Euroopan posliinimarkkinoille. Kilpailijan mukaan Triptis saisi huomattavaa etua, koska se sai rakenneuudistukseen valtiontukea, kun taas kilpailijan oli rahoitettava nämä toimenpiteet omin voimin. Tämä vääristää vakavasti kilpailua markkinoilla, jolla on runsaasti liikakapasiteettia, sekä vahingoittaa kilpailijoita, jotka eivät saa valtiontukea. Kilpailija väitti lisäksi, että komissio voisi luopua kokonaan kapasiteetin supistamiseen liittyvästä velvoitteesta, koska se voi menetellä joustavasti tukialueilla tapahtuvien kapasiteetin supistusten kohdalla. Tämän vuoksi rakenneuudistustuen olisi aina oltava yhteydessä kapasiteetin supistamiseen. Kilpailijan mielestä supistukset voisivat kuitenkin olla nykyistä pienempiä. Kolmantena huomiona se esitti, että Triptis suunnittelee kasvattavansa vientiosuuttaan 20 prosentista 38 prosenttiin, mikä ottaen huomioon markkinoilla jo olemassa olevan liikakapasiteetin, vaikuttaisi yrityksen länsieurooppalaisiin kilpailijoihin.

VI

Saksa toimitti vastauksensa espanjalaisen kilpailijan huomautukseen 1 päivänä joulukuuta 1997 päivätyllä kirjeellä.

Siinä vahvistettiin, että HeLaBa vaati konkurssin yhteydessä maksettavaksi 16,75 miljoonaa Saksan markkaa, kun taas Thüringen ei esittänyt vaatimusta 9 miljoonan Saksan markan osalta, jonka HeLaBa oli vaatinut takaussuorituksena.

([1]) N 123/97.

BvS vaati yhteensä 19 717 567 Saksan markkaa (8,75 miljoonan Saksan markan sakko työllistämistakuista, 2,685 miljoonan Saksan markan sakko siitä, ettei rahastojen oikeaa käyttöä ole todistettu, sekä 8 miljoonan Saksan markan sekä korkojen takaisinperimisestä luopuminen).

Kapasiteettikysymyksen osalta viitattiin ilmoitukseen, jossa jo oli mainittu kapasiteetin supistaminen 6 500 tonnista 3 000 tonniin vuonna 1993 tapahtuneen yksityistämisen jälkeen. Lisäksi mainittiin vielä kerran, ettei tulevaisuudessa myönnettävien uusien tukien yhteydessä ole suunniteltu toteutettavaksi kapasiteetin lisäsupistuksia.

VII

EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu menettely osoitti oikeaksi komission näkemyksen, jonka mukaan BvS:n 8 miljoonan Saksan markan korollista lainaa on pidettävä EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna tukena eikä 92 artiklan 3 kohdan mukaisena poikkeuksena. Tuki ei ole etenkään vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseen ja rakenneuudistukseen myönnettävää valtiontukea koskevien yhteisön suuntaviivojen mukaista, joka on ainoa peruste, jonka nojalla tuki olisi voitu hyväksyä.

Tämä koskee myös Thüringenin osavaltion 26,75 miljoonan Saksan markan laittomia takauksia, jotka tulivat julki menettelyn kuluessa.

Lisäksi todetaan, että HeLaBa:n luopuminen 10 miljoonan Saksan markan lainan takaisinperimisestä yhtenäisessä toiminnassa ei sinänsä ole EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdan mukaista tukea, koska valtio oli taannut 90 prosenttia lainasta. Tällaisella takauksella pankin ottama riski sen myöntäessä yritykselle lainan siirtyy lähes kokonaan valtiolle (minkä vuoksi sillä ei ole merkitystä, onko yritys vaikeuksissa vai ei), eikä pankille aiheudu juuri lainkaan riskiä.

1) BvS:n Triptisille myöntämä 8 miljoonan Saksan markan laina 4,4 prosentin korolla on epäilemättä EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdan ja ETA-sopimuksen 61 artiklan 1 kohdan mukaista tukea. Koska yritys on ollut vaikeuksissa vuonna 1993 tapahtuneesta yksityistämisestä alkaen, ei mikään yksityinen pankki tai sijoittaja olisi myöntänyt lainaa, jonka korko on alle markkinakoron, joka oli 7,33 prosenttia vuonna 1996. Vaikeudet johtuvat pääasiassa yksityistämisen myöhäisestä ajankohdasta. Tämä puolestaan johtui siitä, ettei siihen mennessä ollut löydetty yksityistä sijoittajaa, minkä vuoksi rakenneuudistussuunnitelmaa ei voitu laatia eikä toteuttaa. Tästä johtuen tarvittavat investoinnit tehtiin myöhään ja yritykselle syntyi suuria velkoja samaan aikaan kun tuotantoa oli jatkettava vanhoilla laitteilla ja tästä johtuen tehottomasti.

   Yhtenäisen toiminnan osana luovuttiin 8 miljoonan Saksan markan korollisen lainan takaisinperimisestä. Tuen intensiteetti oli jo noin 100 prosenttia, koska yritys oli vaikeuksissa oleva yritys komission jäsenvaltioille EY:n perustamissopimuksen 92 ja 93 artiklan soveltamisesta julkisiin yrityksiin antaman tiedonannon ([1]) merkityksessä. Lainan takaisinmaksusta luopuminen ei siis merkitse tuki-intensiteetin kohoamista.

2) Tukien tavoin myös Thüringenin 26,75 miljoonan Saksan markan takauksia (myönnetty erillisinä osina) on tarkasteltava EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdan nojalla. Tällaisen takauksen tuloksena oleva tukiosa on yleensä verrattavissa markkinaehdoin myönnetyn lainan koron ja valtion takauksella taatun todellisen koron erotukseen. Komissio on aina, kuten esimerkiksi päätöksessä 94/696/EY ([2]) katsonut, että silloin kun yrityksen heikon taloudellisen tilanteen vuoksi mikään luottolaitos ei olisi valmis myöntämään lainaa ilman valtion takausta, koko lainamäärää on tarkasteltava tukena. Koska tässä tapauksessa on kyseessä 90-prosenttinen takaus, on myönnetty tuki suuruudeltaan 24,075 miljoonaa Saksan markkaa.

   Triptisille myönnettyjen tukien voidaan olettaa vääristävän kilpailua ja vaikuttavan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Triptis valmistaa ja myy ylempään A-markkinaluokkaan kuuluvaa talousposliinia. Vuonna 1995 kyseisen luokan pääasialliset markkinat vanhoissa osavaltioissa olivat noin 341 miljoonaa Saksan markkaa ja uusissa osavaltioissa noin 98 miljoonaa Saksan markkaa. Triptisin osuus Saksan markkinoilla, jotka ovat yhteisön suurimmat yksittäiset markkinat, oli 3,6 prosenttia. Saksan ja muiden jäsenvaltioiden välillä käydään intensiivistä kauppaa keraamisen teollisuuden ja posliiniteollisuuden alalla. Vuonna 1993 pöytä- ja taidekeramiikan Saksaan maahantuonnin arvo oli 357,02 miljoonaa ecua ja maastavienti 403,97 miljoonaa ecua.

   Keraamisen tuotannon arvo yhteisössä on 17 miljardia ecua ja ala työllistää 210 000 työntekijää yli 2 500 yrityksessä. Vuosina 1984—1993 alan tuotanto Euroopassa kasvoi vuosittain keskimäärin 0,9 prosenttia ja kulutus 1,18 prosenttia. Triptis oli vahvasti mukana yhteisön sisäisessä kaupassa. Sen tuotannosta lähes 20 prosenttia vietiin Länsi-Euroopan markkinoille, erityisesti Italiaan, Ranskaan ja Ruotsiin. Tämän vuoksi kaikki Triptisin hyväksi myönnetyt tuet ovat omiaan parantamaan sen asemaa markkinoilla niihin yhteisössä sijaitseviin kilpailijoihin verrattuna, jotka eivät saa valtiontukea.

([1]) EYVL C 307, 13.11.1993, s. 3
([2]) EYVL L 273, 25.10.1994, s. 22

Thüringenin takaustukiohjelmasta ([1]), johon vuosina 1993 ja 1994 myönnetyt takaukset ilmeisesti perustuivat ([2]), ei tuolloin ollut ilmoitettu eikä sitä ole tähän mennessä hyväksytty ajanjaksolle 1992—1994. Tämän vuoksi tukia ei myönnetty osana hyväksyttyä ohjelmaa, ja EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan mukaan niistä olisi pitänyt ilmoittaa komissiolle erikseen ennen niiden myöntämistä. Saksa ei noudattanut tätä EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan mukaista velvoitetta, sillä BvS:n laina ja osavaltion takaukset myönnettiin ilman komission ennakkohyväksyntää. Näin ollen kyseessä ovat laittomasti myönnetyt tuet.

Tuki olisi kuitenkin ollut mahdollista vapauttaa EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa määrätystä kiellosta. EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdan mukaisia poikkeuksia ei voida soveltaa tähän asiaan tuen luonteesta johtuen sekä sen vuoksi, että näiden poikkeuksien soveltamisedellytyksiä ei pyritty täyttämään.

EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan mukaisten poikkeusten osalta voidaan todeta, että Triptis sijaitsee alueella, jolla vajaatyöllisyys on vakava ongelma tai elintaso on poikkeuksellisen alhainen. EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan a alakohdan mukaan tukea taloudellisen kehityksen edistämiseen tällaisilla alueilla voidaan pitää soveltuvana yhteismarkkinoille. Kyseessä oleva tuki ei edistänyt varmuudella alueen taloudellista kehitystä, koska sillä ensisijaisesti pidettiin tappiollinen yritys markkinoilla, eikä luotu työpaikkoja ja investointeja. Tämän vuoksi sitä on pidettävä kertaluontoisena tukena, joka on tarkoitettu taloudellisesti heikolla alueella sijaitsevan vaikeuksissa olevan yrityksen elinkelpoisuuden palauttamiseen.

Yhteismarkkinoille soveltuvuuden arviointi tapahtuu näin ollen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdan nojalla, koska kyseessä on vaikeuksissa olevan yrityksen rakenneuudistus. Jotta EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdan poikkeusta voidaan soveltaa, kyseessä olevan tuen on täytettävä vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseen ja rakenneuudistukseen myönnettävää valtion tukea koskevissa yhteisön suuntaviivoissa esitetyt edellytykset:

— Tuen on palautettava yrityksen elinkelpoisuus kohtuullisessa ajassa toteuttamiskelpoisen ja realistisen rakenneuudistussuunnitelman perusteella.

— Tuella on vältettävä kilpailun kohtuutonta vääristymistä. Tämä merkitsee sitä, että tuki voidaan myöntää edellä mainittujen suuntaviivojen nojalla vain silloin, kun kilpailijoihin kohdistuvat haitalliset vaikutukset pyritään poistamaan mahdollisimman laajasti, sillä muutoin tuki olisi ristiriidassa yhteisen edun kanssa, eikä sille voitaisi myöntää 92 artiklan 3 kohdan c alakohdan mukaista poikkeusta. Jos siis kysyntä- ja tarjontaedellytysten puolueeton arviointi osoittaa, että asianomaisilla yhteisön markkinoilla on rakenteellista ylikapasiteettia, rakenneuudistussuunnitelman on suhteessa tuen määrään edistettävä kyseisillä yhteisön markkinoilla toimivan teollisuudenalan rakenneuudistusta supistamalla sen tuotantokapasiteettia tai lopettamalla tuotantoa peruuttamattomasti. Komissio voi kuitenkin EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan a alakohdan nojalla joustaa tästä periaatteesta.

— Tuen määrä on rajoitettava mahdollisimman vähäiseksi. Toimenpiteiden analyysin olisi osoitettava, että tuki on suhteutettu rakenneuudistuskustannuksiin ja tuesta saatavaan hyötyyn. Tuki on myönnettävä sellaisessa muodossa, ettei yritys saa liiallisia rahavaroja. Tukea ei saa käyttää aggressiiviseen markkinoita vääristävään toimintaan eikä investointeihin, jotka eivät ole rakenneuudistuksen kannalta välttämättömiä, mutta jotka ovat kuitenkin välttämättömiä yrityksen erityisongelmien ratkaisemiseksi.

Ensimmäisen edellytyksen osalta komissio ilmoitti 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun menettelyn aloittamisen yhteydessä Saksan ilmoituksessa ja sen myöhemmin toimittamien tietojen ja lukujen perusteella, ettei komissiolla ollut minkäänlaisia epäilyjä yrityksen elinkelpoisuudesta. Tämän olettamuksen lähtökohtana oli liikevaihdon jatkuva kasvu, kannattavuuden palautuminen vuonna 1997/1998 ja samana vuonna saadut 1,25 miljoonan Saksan markan voitot. Syntyneet epäilyt, jotka johtivat menettelyn aloittamiseen, koskivat ainoastaan kapasiteettikysymystä ja epävarmuutta tuen täsmällisestä laajuudesta. Kuten myöhemmin yrityksen konkurssissa 30 päivänä huhtikuuta 1997 kävi ilmi, viisi kuukautta aiemmin toimitetut luvut olivat ilmeisesti olleet vanhentuneita jo komissioon tullessaan tai perustuivat epärealistisille olettamuksille. Lisäksi Saksa näytti tietävän tämän tosiasian ennen kuin siitä ilmoitettiin komissiolle.

Menettelyn aloittamisen aikaan komissio ei tiennyt myöskään laittomasta 26,75 miljoonan Saksan markan tuesta, joka oli myönnetty Thüringenin osavaltion takauksena. Tämän lisäksi näyttää siltä, että vuosina 1993 ja 1994, eli tukia myönnettäessä, ei ollut toteuttamiskelpoista rakenneuudistussuunnitelmaa, eikä sen vuoksi voitu ryhtyä vastaaviin toimiin näiden tukien osalta.

([1]) Thuringenin osavaltion lainatakuuohjelman ohjeet 18.6.1992. Kuten komission kirjeessä nimenomaisesti todetaan, ei seuraavan takuuohjelman hyväksymisessä vuonna 1996 otettu huomioon aiempia ohjelmia, SG(96) D/11031.

([2]) Thüringen ei missään menettelyn vaiheessa vedonnut tähän oikeusperustaan.

Kaikista ponnisteluista huolimatta Triptisin elinkelpoisuutta ei onnistuttu palauttamaan. Myöskään yhtenäisen toiminnan tavoitetta eli Triptisin pelastamista konkurssilta ei saavutettu.

Toisen edellytyksen osalta on huomattava, että menettelyn kuluessa osoittautui, että posliinialalla on tosiasiassa ylikapasiteettia. Keraamisten tuotteiden tuotanto ja kulutus kasvoivat jatkuvasti koko yhteisössä vuosien 1984 ja 1991 välillä, mitä seurasivat vuosien 1992 ja 1993 tappiot. Tuotantoluvut ovat kasvaneet vuodesta 1994. Viennin kasvukaan ei voi tasoittaa alan kilpailupainetta, vaan tilannetta voivat kärjistää koventunut kilpailu sekä yhteisössä oleva liikakapasiteetti, joka johtuu lisääntyneestä tuonnista Kaakkois-Aasiasta sekä Keski- ja Itä-Euroopan maista, erityisesti Tšekistä ja Unkarista, jotka hyötyvät yhteisön kanssa tehdyistä kauppasopimuksista. Siten tuotantokustannukset nousivat ja yhteisön pöytäkeramiikka-alalle syntyi liikakapasiteettia. Rakenneuudistuksen toteutuminen on siis vielä kaukana.

Menettelyn kuluessa todettiin, että ottaen huomioon posliinialan huomattavan liikakapasiteetin Triptisin hyväksi myönnetyt tuet vääristävät kilpailua kohtuuttomasti ja tästä johtuen aiheuttavat vahinkoa niille kilpailijoille, jotka eivät saa tukia ja joiden on toteutettava rakennesopeutus omin varoin. Oletus, jonka mukaan Triptisin hyväksi myönnetyt tuet vääristävät kilpailua kohtuuttomalla tavalla, vahvistetaan erään espanjalaisen kilpailijan komissiolle lähettämässä vastauksessa.

Kolmannen edellytyksen osalta on huolehdittava, että yritys ei saa myönnetyn tuen ansiosta liiallisia rahavaroja, joiden avulla se voisi harjoittaa aggressiivista markkinapolitiikkaa, joka ei liity rakenneuudistukseen. Suuri osa tuista myönnettiin jo vuosina 1993 ja 1994, ja niiden myöntämisen syynä olivat suuret velat ja korkomenot. Tämä pitää paikkansa myös 8 miljoonan Saksan markan osalta, jotka annettiin Triptisin käyttöön ja joista vain 600 000 Saksan markkaa myönnettiin rahavaroina. Loput 7,4 miljoonaa Saksan markkaa oli tarkoitettu vuosina 1994—1996 syntyneiden tappioiden kattamiseen.

Tukien suhteuttamisesta voidaan todeta, että Triptis on käyttänyt jo 17 miljoonaa Saksan markkaa investointeihin ja 24,7 miljoonaa Saksan markkaa tappioiden kattamiseen. Vuonna 1996 yritys sitoutui lisäksi tekemään 2,5 miljoonan Saksan markan lisäinvestointeja, johon kukin sijoittaja osallistui 100 000 Saksan markalla. Koska heidän omat varansa on näin käytetty loppuun, he eivät voi enää myöntää lisää rahoitusta. Ottaen huomioon sen tosiseikan, että kyseessä ovat yksityishenkilöt eivätkä varakkaat yritykset, voidaan tätä osallistumista pitää suhteutettuna.

Koska tuki ei täytä kahta kolmesta suuntaviivojen edellytyksistä, tukea ei voida hyväksyä EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdan nojalla.

Ottaen huomioon kaikki esitetyt tosiasiat komissio katsoo, että niin BvS:n myöntämää 8 miljoonan Saksan markan korollista lainaa kuin Thüringenin osavaltion myöntämiä yhteensä 26,75 miljoonan Saksan markan arvoisia yksittäisiä takauksia (joiden tuki-intensiteetti on 24,075 miljoonaa Saksan markkaa) on pidettävä tukina, joihin ei voida soveltaa mitään EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan poikkeuksista.

3) HeLaBa:n luopuminen 10 miljoonan Saksan markan lainan takaisinperimisestä yhtenäisessä toiminnassa ei sinänsä ole tukea, koska se tapahtui 90-prosenttisen valtion takauksen yhteydessä, joka vastaa toimenpiteeseen sisältyvää tukiosaa. Tässä yhteydessä lienee sopivaa olettaa, että kyseessä on markkinoilla tavanomainen toiminta, vaikka valtio oli taannut lainan 90-prosenttisesti ja näin siis ottanut suurimman osan riskistä.

4) Triptisin konkurssin jälkeen toteutetun pelastussuunnitelman, jonka myötä Winterling osti yrityksen käyttöomaisuuden, osalta on vielä selvittämättä, voidaanko tätä tarjousta pitää parhaana. Avoimen ja rajoittamattoman tarjouskilpailun jälkeen jäljelle jäi kaksi mahdollista ostajaa, Winterling ja ranskalainen yritys Medard de Noblat. Winterling tarjosi 2,5 miljoonan Saksan markan kauppahintaa ja 8 miljoonan Saksan markan investointitakuuta sekä sitoutui ottamaan 160 työntekijää. Medard de Noblat tarjosi vain yhden Saksan markan kauppahintaa, 4 miljoonan Saksan markan investointitakuuta eikä suostunut antamaan työntekijöitä koskevia takuita. Tämän perusteella Winterlingin tarjousta voidaan pitää parhaana. Triptisin käyttöomaisuus myytiin näin ollen Winterlingille 18 päivänä kesäkuuta 1997. Edellä esitetyn perusteella sitä, että Winterling on ostanut Triptisin käyttöomaisuuden, ei voida pitää tukitoimenpiteenä.

Saksan 9 päivänä syyskuuta 1997 esittämien tietojen mukaan uudelle yritykselle ei aiota myöntää rakenneuudistustukia. Poikkeuksen muodostavat uusiin investointeihin tarkoitetut varat, joita Thüringen aikoo myöntää osana hyväksyttyä osavaltion ja liittovaltion yhteisen tehtävän 26. puiteohjelmaa. Tätä toimenpidettä on pidettävä tukena, vaikka se on saanut komission hyväksynnän. Kaikista uuden yrityksen hyväksi tulevaisuudessa myönnettävistä tuista on ilmoitettava komissiolle.

VIII

Jos todetaan, että tuki ei sovellu yhteismarkkinoille, komissio määrää jäsenvaltion perimään tuen takaisin sen saajalta ([1]). Koska Triptisin hyväksi toteutettujen ja tämän päätöksen kohteena olevien toimenpiteiden on katsottu olevan yhteismarkkinoille soveltumattomia, tuet on perittävä takaisin. Tähän arviointiin ei vaikuta Triptisin myöhempi hakeutuminen konkurssiin.

Tukien takaisinperiminen tapahtuu Saksan lakien mukaisesti, mukaan lukien määräykset valtion saataville voimassa olevan viitekoron mukaan perittävistä viivästyskoroista, joita on maksettava tuen myöntämispäivästä lukien ([2]).

Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen asiassa C-142/87 Belgia vastaan komissio 21 päivänä maaliskuuta 1990 antaman tuomion ([3]) mukaisesti tukien takaisin vaatimista koskevia asianmukaisia määräyksiä on tulkittava niin, ettei yhteisön oikeuden mukaan tapahtuvaa tukien takaisinmaksua tehdä käytännössä mahdottomaksi. Menettelytapoihin liittyvät tai muut toimenpiteen toteuttamisessa esiintyvät vaikeudet eivät vaikuta sen lainmukaisuuteen.

ON TEHNYT SEURAAVAN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

Sekä Bundesanstalt vereinigungsbedingter Sonderaufgabenin (BvS) myöntämä 8 miljoonan Saksan markan laina (johon lisätään korot) että Thüringenin osavaltion Triptis Porzellan GmbH:lle myöntämä takaus (myönnetty erillisinä osina), joka koskee 90 prosenttia 26,75 miljoonan Saksan markan lainasta (tuen määrä 24,075 miljoonaa Saksan markkaa), ovat laittomia, koska ne on myönnetty ilmoittamatta niistä komissiolle etukäteen EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan nojalla.

Tukitoimenpiteet eivät sovellu yhteismarkkinoille EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdan ja ETA-sopimuksen 61 artiklan 1 kohdan nojalla, koska ne eivät täytä edellä mainituissa artikloissa määrättyjä poikkeusedellytyksiä.

2 artikla

Saksan on huolehdittava, että edellä 1 artiklassa mainitut tuet peritään ja maksetaan täysimääräisinä takaisin kahden kuukauden kuluessa tämän päätöksen tiedoksi antamisesta.

Tukien takaisinperiminen on toteutettava Saksan lainsäädännön menettelyjen ja määräysten, erityisesti valtion saatavista perittävää viivästyskorkoa koskevien säännösten mukaisesti; tuen lisäksi peritään korkoa, joka lasketaan tuen myöntämispäivästä lukien tuen takaisinmaksupäivään asti Saksassa aluetukien nettoavustusekvivalenttien laskemisessa käytetyn viitekoron mukaan.

Kansallisia säännöksiä on sovellettava niin, että yhteisön lainsäädännössä säädettyä tuen takaisinmaksua ei estetä. Toimenpiteen toteuttamisessa kohdatuilla menettelyä koskevilla tai muilla vaikeuksina ei saa olla vaikutusta sen laillisuuteen.

3 artikla

Saksan on ilmoitettava komissiolle kahden kuukauden kuluessa tämän päätöksen tiedoksi antamisesta toimenpiteistä, jotka se on toteuttanut tämän päätöksen noudattamiseksi.

4 artikla

Tämä päätös on osoitettu Saksan liittotasavallalle.

Tehty Brysselissä 22 päivänä huhtikuuta 1998.

Komission puolesta

Karel VAN MIERT

Komission jäsen

([1]) Komission tiedonanto 24 päivänä marraskuuta 1983, EYVL C 318, 24.11.1983, s. 3.

([2]) Komission kirje jäsenvaltioille SG (91) D/4577, 4. marraskuuta 1991.

([3]) Kok. 1990, s. I-959, 58 – 63 kohta.